

Književna poročila.

XIX.

Strijc Tomova kočā

ali življenje zamorcev v robnih državah svobodne severne Amerike. Angleški spisala Henrieta B. Stowe. Iz nemškega poslovenil Fr. Malavašič. Drugi popravljeni natis. Založil in izdal Janez Giontini. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed Bamberg v Ljubljani. 1888, 8, 228 str. — Cena 70 kr., s poštnino vred 75 kr.

To je tedaj drugi „natis“ (pravilno natisek) Malavašičevega prevoda, katerega pa ni priredil sam prelagatelj, kajti njega, nekdanjega zdravnika ljubljanskega in dobro znanega pesnika in pisatelja slovenskega, krije hladna zemlja že malone četrt stoletja. Drugi „popravljeni“ natisek je priredil tedaj nekdo, ki nam je to modro zamolčal. Ne vemo sicer zakaj, a vprašati ga vender moramo, kakó si je mislil to „popravljanje“, katerega nismo nikjer v knjigi zapazili! Mislil si je morda, da mu imena takó nihče ne zvé, in zató je brez skrbi pripisal óni „popravljeni natis“, saj se mu ni treba zató zagovarjati. In takó je storil veliko krivico Malavašiču, čegar tvrdko nosi prevod. Uverjeni smo, da je bilo treba jezik popraviti, in to korenito popraviti; in uverjeni smo tudi, da bi ga popravil sam prelagatelj, ko bi še živel, kajti Fr. Malavašič je bil marljiv pisatelj, ki bi bil s časom napredoval in bi *danes* lepše in pravilneje pisal, nego li je pisal pred tridesetimi leti. Zategadelj pravimo, da je neoprostno, ako kdo kaj trdi, česar ni storil.

Ker je vsebina povesti že takó vsemu svetu znana, recimo katero o jeziku. „Strijc Tomova kočā“ je prevod in nam je tedaj najprej presoditi in oceniti vrednost prevoda samega. Julij pl. Kleinmayr piše v svoji „Zgodovini slovenskega slovstva“, da je Malavašičev jezik „čist, lahko umljiv, domač in naraven“. Ako je jezik slovenski, mora biti tudi domač; ako ni domač, ni slovenski; mora biti tudi naraven, ker nenaravnega jezika ni. Nenaraven je morda volapük. Da je književni ocenjevalec pohvalil Malavašičev jezik kot čist jezik, to mu je bilo svobodno; toda njegova trditev bodi vselej utrjena. Sicer nima kritika nobene cene. Za Malavašiča je bilo še malo slovenskih pisateljev, ki so pisali „čisto“ slovenščino. Dandanes je temu več prilike, a le premalo dobre volje; torej baš narobe: prej mnogo dobre volje in malo prilike, a dandanes mnogo prilike, pa premalo dobre volje. Dandanes bi mogli zahtevati v Malavašičevi prelogi lepšega jezika. Kaj nam pomaga, ako ponatiskujemo slovenske knjige s prejšnjimi napakami ter novim natiskom pridevamo na naslovno stran opomnjo, da so „popravljeni“, ko jih dejanski ni nihče popravljal!

Vsakdo nas dobro vé, da slovenski pisatelji nimajo jednotne pisave. O tem so tožili naši spredniki, tožimo mi in tožili bodo najbrž naši potomci, in vse te tožbe ne bodo nam nič koristile. Kolikor pisateljev, toliko pisav, kolikor časopisov (posebno teh), toliko zistemov za pisavo! Združiti se je treba, boriti se za jednoto, a ne iskati nekih posebnostij z novostmi. In kako lahko bi se združili! Tem lože, ker so malenkosti, v katerih se razlikujejo pisatelji; ker so neznatne stvari in ponajveč take, v katerih se je lahko odločiti in pogoditi pravo. Kaj če nam to, da nekateri pišó: *ka-teri*,¹ a drugi *kteri*. Ta razlika je sicer toli malenkostna, da ni vredno niti govoriti o nji. Ali odločiti se nam je za jedno obliko. Tudi pisatelje diči disciplina! Jedni pišó *vrť*, drugi *vert*. Po pravici moramo reči, da imajo jedni in drugi razloge, ali mi potrebujemo jednotnega pisateljskega jezika, v katerem se moramo združiti radi jednote, radi discipline. Obično pišemo *daleč*, ali v „Strijc Tomovi kočji“ in še po drugod naletimo često na *dalječ*. Takó smo že čitali *upliv*. Do zdaj smo pisali *vselej*, a *Beatin dnevnik* uvaja *veselej*. V dajalniku jednine pišemo *u*, a tu nahajamo končnico *i*, n. pr. *mojemu molčanji* (!), tu *na telesi*, tam *na telesu*. Kakó malo truda bilo bi treba, da se v tem združimo in sporazumemo! Ocenjevatelj sam ni pozvan, da v tem razsodi, vendar, ako bi ga kdo vprašal, izrekel bi se za „u“ v dativu in lokalu jednine.¹) To je že radi tega, ker se približamo Srbom in Hrvatom.²) Malenkostno je, kar omenjamo, a vendar toliko, da lahko izprevidi vsak pisatelj, da je taka razlika nepotrebna. Zdaj pa nas muči „Strijc Tomova kočja“ še z drugimi nepotrebni novotami; tu čitamo *nikolj*, *mesti* (= namesto), *aposteljna* (prav: apostola), *gibečnost*. Vsemu temu razlikovanju bi se izognili lahko, ko bi se le hoteli, ker bi si lahko določili jednotno pisavo. Toda, kakor je vse naše delovanje, politično, narodnogospodarsko in društveno razkosano, nejednotno, takó nam je tudi pisava nejednotna. Torej združimo se, dogovorimo se! Takó so storili Hrvatje, takó francoska akademija; drugače ne bode skoro uspeha. Toda o tem morda o drugi priliki.

V „Strijc Tomovi kočji“ nahajamo nadalje naslednje oblike: *k vratam*, (prav: k vratom), *čutljej* (prav: čut, čustvo, čutilo), *spremeniti* (prav: izpremeniti), *spolniti* (prav: izpolniti), *s svetločnimi lasi* (prav: lasmi), *materne stiske* (prav: máterine), *vsaki* (prav: vsak), *teh misel* (prav: misli ali mislij), *za njeni nakup* (prav: njen ali nje nakup), *sagromel* (prav:

¹) V dativu, dà! O lokalu pa nismo te misli. Ured.

²) Naloga našega knjižnega jezika nikakor ni „približevati se Hrvatom“, ampak pisati čisto in pravilno slovenščino. In ta se bodisi z zgodovinskega stališča, bodisi z ozirom na národno govorico odločno protivi tistemu *u* v lokalu sing. subst. m. et n.

Ured.

zagrmel), *oznаноval* (prav: oznanjal, oznaniti, oznanjati, a ne: oznanovati), *prekoseval* (prav: prekašal), *poosebena* surovost (prav: poosebljena), *vošil* je (prav: voščil), *osupela* (prav: osupla, kakor: otrpel, otrpla, otrplo), *z* prevzetnimi *misliti* (prav: s prevzetnimi mislimi), *prodajajo* in *prodajejo* (zakaj ne samó: prodajem, prodaješ, prodaje itd., a ne: prodajam itd.?), *samork* (gen. plur., prav zamorek), *mulatk* (prav: mu'atek), zdaj *stric*, zdaj *strijc*, *evropejski* (prav: evropski, samostalnik od *Evropa* pa: Evropec, Evropljan), *iz med* (pišimo skupaj: izmed, ker je to zložen predlog, kakor: iznad, izpod, a ne dva predloga), *svesti si biti* (prav: v svesti si biti česa), *čudenje* (glagol: čuditi se nima takega glagolskega samostalnika, in ako bi ga imel, morali bi pisati: čujenje, kakor je v knjigi: *z* začujenim obličjem), *ponosno*, *nebrzdljivo*, jako vzkipljivo srce (prav: nebrzdano, jako vzkipljivo srce). Ali čemu da še navajamo jednake hibe, ki kazé knjigo in jasno govoré, da jezik ni čist, saj nas bodo še naslednji vzgledi poučili, kakó neosnovana je trditev g. Julija pl. Kleinmayrja o čistosti Malavašičevega jezika.

Kakor zahtevamo jasnosti v oblikah, takó tudi želimo, da pisatelji rabijo dotične oblike na pravem mestu. Mnogokrat nahajamo obliko: „Jelite“. Končnico *te* postavljamo tu napačno, kajti to končnico pridevamo glagolom v množine drugi osebi pri sedanjkih. Dovolj je, ako pišemo in govorimo „Je li“. Nikakor pa ni prav: „li je takó“? (Ist es so), „li čuješ me“? ampak vselej treba pisati in govoriti: je li takó? ali je takó? čuješ li me? Malavašičevega prevoda nevidni popravljajč bi nam bil ustregel celó, ako bi za „kristijana“ (die Christin) pisal „kristijanka“ kajti sam „a“ je lahko končnica v jednini in dvojnini pri samostalniku: kristijan, in treba je te razlike radi jasnosti. Takisto ne smemo zabiti, da pisatelj govori o „robnihi“ državah svobodne Severne Amerike. Káke so te „robne“ države? Morda take, kjer imajo mnogo „robe“? Vemo, da je prelagatelj mislil *robe*, *sužnje*, ki so živeli v državah svobodne Amerike, in zató bi bil moral popravljajoč to izraziti v naslovu. Tudi „*robških držav*“, to je takih, katere bi bili imeli robi, ni bilo; vender pa bi lahko rekli tudi takó, da s tem označimo državo iz samih robov.

Najžalostnejše poglavje v naši oceni je óno, kadar nam je govoriti o germaniznih v slovenskih knjigah. Ali kaj čemo? Pošast je prišla v našo deželo in ni je móči pregnati zlepa. Zlasti dnevna književnost bode skoro na pol nemška. Časnikárji se izgovarjajo sicer vselej, da ne utegnejo prebirati, da jim stavec za hrbtom tičí in zahteva rokopisa, a oni da morajo hitro misliti, hitro delati in hitro pisati. Vse to je resnica, gola resnica; ali resnica je tudi, da časnikar nima pravice zapisati nemške besede, ako je namesto nje ne zna slovenske. Često smo že opazali v naši dnevni knji-

ževnosti, da je časnikar kar zapisal nemško besedo, celó ves izraz, ako se ni domislil slovenskega. Sevéda to je lahek pôsel, malo težavno delo, vender časnikar ne delaj takó! To je neupravičeno, proti vsem pravilom stilistike, ki zahteva čistoto jezika, a zameta vsakeršno nepotrebno germanizovanje, ali da rečemo jasneje: ponemčevanje. Takó čitamo vsak dan besede: *Verpflegsmagazin*, *Verlegenheitsredner*, *korajžen*, *Blumencorso*, *cizelirati*, *korigirati*, *agrikulturen*, *denuncirati*, *dijeta* (dnevnic), *distancija*, *signalizirati*, *kvadrat*, *šimelj*, *protežirati*, *referat*, *renegat*, *štamfati*, in še mnogo besed, ki sicer niso vse nemškega izgovora, ali so tujke, ki ne bi smele kaziti nobenega slovenskega časnika. Toda vse to bodi rečeno *sine ira* in gospôda časnikárji naj nam radi tega ne podtikajo slabih namenov, ker jih nimamo in ker na te napake opozarjamo tovariše samó zató, da koristimo stvári in da jih napotimo na pravi pot pisateljevanja. Res da je besedij, katerih nam ni treba zamétati, četudi bi lahko bili brez njih, toda dajmo jim vselej, kadar jih pišemo, slovenske končnice. Takó bi bili lahko brez besede „*faktum*“; ¹⁾ ako pa jo kdo piše, mora po slovenskem glasoslovju izpustiti končnico „um“ ter pisati: fakat, fakta itd., kakor pišejo Hrvatje: fakat, elemenat (gen. elementa). Nikakor tudi ni prav pisati: *misijon*, *debatter*. Kdor hoče pisati take besede v slovenskem jeziku, preustrôji jih s slovenskimi končnicami. Toda to le mimogredé. V „Strijc Tomovi kočji“ nahajamo tujke: *mašina*, *brihten*, *žlahta*, *malati*, *porajtati*, *tolovajstvo*, *kloster*, *jezero* (iz mažarščine za „tisoč“), *prerajtati* in dr. Vsakdo vé, da imamo za te tujke na izbôr lepih slovenskih besed in da je pač nepotrebno še danes pisati navedene besede.

Popravljača „Strijc Tomove kočje“ ni žalilo še mnogo drugega, kar bi bi bil moral marljivo črtati. Takó n. pr.: „*večjidel*“ (zvečine, ponajveč), „*savoljo*“ (radi, zaradi, zbok, a ne zbog, od samostalnika bok, boka), „*kmalu*“ (skoro), „*soprstavljanje*“ (namesto ustavljanje), „*duhoven*“ (prav: duhovnik), „*Elizo sem napeljavala*“ (t. j. učila, ali kakó drugače), „*kaj bi nas pred, tem rešilo*“ (rešiti koga, česa), in celó: „*Oh, ja! ja!*“ Pomozi sam Bog!

Oglejmo si nekatere stavke s sintaktičnega stališča: 1) „*Brez da* bi jo še kaj *porajtal*, gre *dovoljen* s svojim vglédovanjem . . .“ — Nemškega „*ohne zu*“ ni smeti nikdar prelagati s predlogom „*brez*“, kajti „*brez*“ je v slovenščini predlog, ki ne more stati sam záse brez genetiva, še menj pa,

¹⁾ Mislimo, da g. T. tukaj sega predaleč. Beseda *faktum* je dobila nekako zgodovinsko pravico (katere se zlasti časnikárji radi poslužujejo), odkar je dr. Rieger pod blizu dvajsetimi leti v češkem deželnem zboru ob jako burni debati rabil besedo: „*To jest faktum!*“ Sicer pa tudi o tej besedi velja resnica: *Nulla regula sine exceptione!* Pisati bi morali tudi *dramat*, *programat* itd., a vender pišemo *drama* (ž) in *program* (m).

Ured.

da bi ga mogli spajati z „da“. „Ohne zu“ prelagamo jednostavno z „ne da“, torej recimo: Ne da' bi se še kaj zmenil za njo (a ne: „porajtal!“). Tudi „dovoljen“ ne znači: vergnügt, zufrieden, ampak: genügend, hinreichend. Čemu če nam tedaj takšno nepotrebno novotarstvo v pisavi, ko pišemo in govorimo: „zadovoljen“. Nisem štel natanko, toda stavkov z „brez da“ naštel sem vendar šestnajst, in to kazí knjigo dokaj! — 2.) „No, kako to? dejal je *nagovorjeni*“. — 3.) „Molitev *zapuščeni*“. Namesto „nagovorjeni = der Angeredete“ treba spisati: „*nagovorjenec*“ v tem slučaju, a namesto „zapuščeni“ — „zapuščencev“; ako so ženske, onda so: zapuščence, ako pa so oboji, moški in ženske, vé vsakdo, da se samostalnik ravna po moškem spolu. — 4.) „Henrik je bil že štiri leta *star*“. Pri Slovanih, zlasti pri nas je takó, da „štiri leta“ niso nobena starost. N. pr. otrok, kateremu je pet let, ni še star, zatorej recimo: Henriku je bilo štiri leta, ali Henrik je imel štiri leta. — 5.) „S sokom orehovih lupin sem se *naredil rujavega* in počrnil svoje kostanjeve lase“. Namesto „narediti se rujavega“ moramo pisati in govoriti: porjaviti se, kakor: pormeniti (= narediti kaj rmeno), a „pormeniti“ = sam rmen postati. — 6.) „In *kakršne* imamo mi postave?“ V glavnih vprašalnih stavkih vprašujemo s „kakšen“. — 7.) „*Nad tem* se prav nič ne čudim“. Prav: *Temu* se prav nič ne čudim = darüber wundere ich mich nicht, das wundert mich nicht. — 8.) „*Nad temi* nadolžnimi besedami se je *njeni* (prav: njen ali nje) oče glasno zasmel“. Prav: O teh besedah . . . , ali: Tem besedam . . . — 9.) „ . . . enako veselje je imela *nad* njegovimi krščanskimi pogovori“. Prav: Jednako (takisto) so jo veselili pogovori . . . ali pa, če že hočete: Jednako veselje je imela ž njegovimi krščanskimi pogovori. — 10.) „Čudila se je *nad* to *postrežnostjo*“. Prav: Čudila se je tej postrežljivosti. — 11.) „Pa rekel mi je, da je le na mojem *obnašanji ležeče*“. Kakó li more kaj na vedenji „ležati“? Prav: Pa rekel mi je, da je le do mojega vedenja. — 12.) „Zakaj bi brez sile svoje življenje *vagal!*“ Čista slovenščina! — 13.) „ . . . ali mu je celó s svojim bičem katero *pripeljal* na hrbet, . . .“ Nelepa stilistiška podoba ljubljanskih baráb! — 14.) „Mojo . . . hčerko je zasledil pri ženi, *pri kateri* je *bila hranjena*“. Aktivno, a ne pasivno! Torej: katero je hranila, ako ji je jesti dajala; čuvala, ali drugače, kakor zmisel zahtéva. — 15.) „*Za mojo voljo* ostani v neumnosti svoji“. 16.) „Prosim Vas *za voljo* našega Zveličarja“. Stavka pod 15.) in 16.) sta zveržena po nemškem duhu; treba pisati: Radi mene . . . ; radi, zbog našega Vzveličarja. — 17.) „ . . . ki je tam *prišla ob* življenje“. Že mnogo let grajajo jezikoslovci to hibo, ta germanizem: ums Leben kommen, a vse brez uspeha. Vsakdo le malo pomisli, ker je dosti slovenskih izrazí za to. — 18.) „Toda kadar je *veljalo* pomagati *ubogemu* in *stiskanemu*, bil je koj pripravljen . . .“ Nemški, als es

galt, als es hiess ni smeti prelagati z glagolom: veljati, ampak: treba; torej: Kadar je bilo treba pomagati . . . , potem pa ne: *ubogemu* in *stiskanemu*, kajti obema pridevnikoma „ubogi in stiskani“ treba je dati službo samostalnikovo, ker to zahteva svojstvo slovanskega pridevnika, ki sam záse ne more biti nositelj kakega svojstva, ali pa je treba pridejati še določujoči samostalniik: človek, ljudje. — 19.) „. . . in je tukaj videl ubogo zmučeno na pol *omedljeno* mater.“ Neprehodni glagoli: omedleti, ozeleneti, ogoreti, postajati in slični nimajo part. praet. pas., torej: vidim *omedlelo* mater, ozelenele travnike, ogorelo lice itd. — 20.) „Ko se je *zbrihtala*“. Bog se smiluj! — 21.) „. . . da bi pobegnili iz tega kraja *trpljenje*“. Glagolski samostalniki: *trpljenje* (prav za prav: trpenje), *pisanje*, *priobčevanje* od glagolov: trpeti, pisati, priobčevati označujejo v slovanskih jezikih abstraktno, a ne konkretno dejanje. Praviloma imajo te glagolske samostalnike nedovršni glagoli; toda sila kóla lomi, in pisatelji so v stiskah tudi od dovršnih glagolov delali glagolske pridevnike. Takó je nastalo: trpenje (trpljenje), oproščenje (oprostiti). Navadno govorimo samó: izpraševanje, a ne: izprašanje. To je obče pravilo. Te glagolske samostalnike sklanjamo samó v jednini, a nikdar ne v množini, to je tedaj, kadar označujejo abstraktno dejanje. Le tedaj, kadar označujejo káj *konkretnega*, morejo stati tudi v množini: N. pr.: kadar „pisanje“ ne označuje dejanja pisárjevega, ampak óno, kar je pisano, tedaj ima pisanje tudi množino, drugače ne. Zató nikakor ni prav, da mnogi v tem pogledu grešévajo in sklanjajo take samostalnike v množini, ne misleč na to, ali ima to káj zmisla ali ne. — 22.) „Odrezala se je *možato*“. „Možat“ znači v slovenščini tisto ženo, ki ima možá, kakor „ženat“ znači možá, ki ima ženo. Slično: *gorat* = kraj, ki ima gore; *uhat* = človek, ki ima velika ušesa itd. Takó se izražajo slovanski jeziki, osobito ruski in srbski, in takó treba da tudi mi govorimo in pišemo. Za „ledig“ nimamo pravega izrazila, in kakó lahko si pomagamo, ako si za to priustrojimo od ženat: neženat = ledig. Smešno je torej v slovenščini, ako kdo pravi, da je govoril: *možato* besedo, ein *verheiratetes* Wort! Treba rêči: moško besedo, odgovorila mu je *moški*, *moški* smo korakali. Istina je, da se je pridevnik *možat* v pomenu *männlich* preveč udomačil, toda to ni dokaz, da mora takó ostati in da nam ni treba rabiti boljše besede. Navika je sicer velika, ali ni tolika, da je ne bi premagala dobra volja in dober ukus. — 23.) „Dolar velja nekoliko več, *kakor* naš tolar“. Prav: nego naš tolar. — 24.) „. . . dušni mir, kateri človeka tudi *stori močnega* v vseh križih“. Prav: kateri ga ojači, utrdi, okrepi. — 25.) „Ūpati je, da *bo* vsem enako *zasijala* svoboda“. Prav: da vsem enako *zasije* svoboda. Sedanjik dovršnega glagola označuje v odvisnem stavku bodočnost.

Podajmo še nekoliko stavkov s stilističnega stališča, da pokažemo, da se popravljač, ki je nepremišljeno zapisal na prvo stran „popravljeni natis“,

nitni doteknil ni slovenske stilistike. V obče je od stilistiških hib strahovito preplavljena sôsebno vsa dnevna književnost naša, čemur se ni čuditi, ako pomislimo, da smo se izobraževali v nemškem duhu, da smo čitali mnogo nemških knjig, a premalo zajemali iz sorodnih jezikov, zlasti iz srbskohrvaškega, kjer se je stilistika razvila samostalneje, bolj se utrdila ter si določila zakone. Govoru slovenskemu zeló treba pridobiti in vdahniti lepši ritem, in tu ne mislimo, kakor bi nam kdo lahko očital, da kaj ponarejamo, da uvajamo kaj neorganskega v govor. Nikakor ne. Klanjati se je i nam zakonom jezikovim, kateri so se razvili v stoletjih, ampak samó to hočemo doseči, da to, kar je izgubil naš govor po vplivu in občevanju s tujimi jeziki, nadomestimo in presadimo in prelijemo vánj iz sorodnega organizma, v katerem se je še ohranila stilistiška pristnost. V ta namen evo nekoliko vzgledov!

1. „Ker bodo pa bralci zadeli na marsikaj, česar se bodo umeli, *se mi* zdi potrebno, *dati* tukaj nekoliko *razjasnjenj*“. Prav: Ker pa bodo bralci zadeli na marsikaj, česar ne bodo umeli, *zdi se mi* potrebno, razjasniti to stvar nekoliko (podati v tem nekoliko razjasnila). Razjasnjenje dati je germanizem. — 2.) „Mene pa so z nogami suvali, s pestmi tolkli, *me* preklinjali“. Prav: Mene pa so z nogami suvali, s pestmi tolkli, preklinjali *me*. Paziti je vselej, kam je postavljati slovenske naslonice (enklitike). — 3.) „ . . vzela ga (otroka namreč) je na roke, ga še enkrat *opominovaje* . . .“ Prav: Vzela ga je na roke, opomnivši *ga* še enkrat. Pazi: „opominovati“ ni nič, pač pa: opominjati. — 4.) „ . . dasiravno se je Haleju jako mudilo, *mu* vendar ni bilo mogoče otiti, *brez da* bi gospoda Želbija in njegove soproge ne počastil . . .“ Prav: Četudi se je Haleju zeló mudilo, vendar ni mogel oditi, da ne bi počastil gospoda Želbija in soproge *mu* . . . 5.) „ . . in je bilo videti, da ne bo dovolj nabrala, *se* je starke usmilil . . .“ Prav: in je bilo videti, da mu bode dovolj nabrala, usmilil se je . . . — 6.) „ . . ž njim morem storiti, kar sam hočem; *me li* umete?“ Prav: ž njim morem storiti, kar sam hočem, umete li *me*? — 7.) „Vzkliknila je Eliza *osupela*, *bi li* moglo priti še kaj hujšega?“ Prav: Vzkliknila je Eliza osupla, ali bi moglo priti še kaj hujšega. Samó: moglo bi li priti . . . , bilo bi preslabo. — 8.) „Ko se je Tom zopet *zbrihtal*, bila je *njegova* prva skrb“. Prav: Ko se je Tom zopet ojačil (ali kakor hočete, da bode pravi zmisel), bila *mu* je prva skrb. — 9.) „Že davno je želel *jim* pisati in poročiti“. Prav: Že davno jim je želel pisati in javiti (že davno je želel pisati in javiti jim). — 10.) „ . . prašala je mati zaničljivo, *bi* jih mar učila na citre igrati ali pa celó *malati*“. Prav: vprašala je mati zaničljivo, ali jih naj uči na citre igrati (ali bi jih naj), ali pa celó slikati. — 11.) „Uboga človeka, tolažil *nju* je Tom“. Prav: Uboga človeka, tolažil ju je

Tom. 12.) „Bodi ga Bog zahvaljen!“ Hvala Bogu, zahvalimo Bogá, da nam ni treba več pisati, kajti, ako bi hoteli navesti vse hibe, ne bili bi zlahka gotovi. Po teh vzgledih si ustvari lahko vsakdo pravilo o slovenskih naslonicah. Radi nazornosti smo podali te vzglede, ker nismo hoteli mučiti čitatelja z golimi in suhoparnimi pravili. A. Trstenjak.

Še nekoliko opazk k Janežič-Sketovi »Slovenski slovnici«.

(Konec.)

Raba besedice — naj.

Š. 337. (Janežič, Š. 396.) — *Naj* — ima različno rabo:

a) Kedar se naznanja želja, da bi se godilo kaj — *žele vnik*, (o p t a t i v).

N. pr.: *Naj* vam večna milost zmago *dade*. Cg. — Tvoj pepel *naj* tihi mir *pokriva*. Lev. — Terdna le vera voznik naš *naj bo*. Pot. — Tvo duh *naj* nas *vodi* čez hribe, čez plan. V.

b) Kot *velevnik* (imperativ) za I. in III. osebo, kjer djanje zavisi od drugod.

N. pr.: Lice *naj bo* živo ogledalo misli tvojih. — Dokler studenec misli teče, *naj teče* tudi tvoje pero. Slom. — *Naj grem* jaz, ne brat. — Jaz sem bolan, *naj gre* sestra po soli. — *Naj gremo* vsi otroci po jagode -- t. j. dovolite, da gremo vsi. — *Naj* pristavim še to-le.

c) V v p r a š a n j i h stavkih, kedar je dejanje odvisno od kake druge osebe.

N. pr.: Oče! ali *naj gredo* hlapci v vinograd, ali na njivo orat? — Mati! ali *naj grejo* dekle prat, ali mrvo sušit? — Kaj *naj* mu naročim? — Kaj *naj bi* prinesel iz mesta? (= kaj želiš, da bi prinesel).

d) V d o p u s t n i h stavkih (koncesivno).

N. pr.: *Naj brije* zdaj okrog viharjev sila, *naj* se nebo z oblaki preobleče, ni meni mar. Pr. — *Naj* ga žena še tako prosi, on ide na lov. (t. j. čeravno ga prosi, vendar ide. — *Naj* ga še toliko in toliko *svariš*, opominjaš, nič ne pomaga. P. Ladislav.

